

Részletek egy visszaemlékezésből

„Az 1956 tavaszán kirobbant poznani lengyel felkelés erős szolidaritási hullámot váltott ki. Az eseményekre leghamarabb az ifjúság reagált. A fennálló tiltások ellenére kisebb-nagyobb baráti összejöveteleken tárgyalták meg a történeteket. Július 22-én Gerő Ernő összegezte az MDP Központi Bizottságának ezzel kapcsolatos állásfoglalását és kijelentette: „Egy magyar Poznant el kell és el is fogunk kerülni.”

Október közepén már nemcsak az ifjúsági szervezet megújítása, hanem oktatási reformok, mint a marxizmus-leninizmus, az orosz nyelv, a honvédelem oktatásának átszervezése is napirendre került. A Budapesti Műszaki Egyetemről egy diákküldöttség járt Sopronba, amely olyan felhívást tett, hogy a hallgatóság ne vegyen részt ezeknek a tárgyalásoknak az előadásain.

Október 19-én a Közoktatásügyi Minisztérium hívott össze Budapesten egy hasonló jellegű megbeszélést, amelyen a felsőoktatási intézmények rektorai és dékánjai vettek részt. Ezen a megbeszélésen a minisztérium egyik vezető beosztású tisztviselője már nyilvánosan beszélt a szegedi egyetemisták követeléseiről. A meghívottak közül sokan hozzászóltak, jelentős részük a diákság mellé állt és támogatta a felvetett reformtörekvéseket. A soproni egyetemet Roller Kálmán igazgató és Zámbo János dékán képviselte.

Ezekről – a nyilvánosságot kizáró – megbeszélésekről az egyetemek és főiskolák hallgatói többnyire tanáraik révén értesültek és az ott elhangzott megnyilatkozások energikusabb fellépésre ösztönözték őket.

* * *

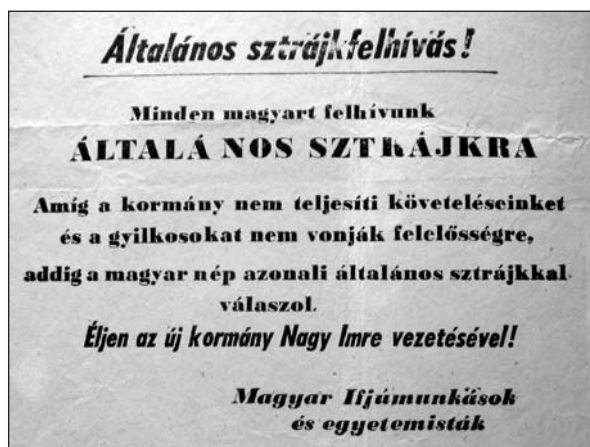
És ami november 4-e után következett November 5-én egyre több páncélozott jármű szállta meg a várost. Sopron Bondzsuk alezredes személyében hamarosan városparancsnokot kapott. A megszállók a rendőrség és a határőrség igénybevételével katonai igazgatást vezettek be, éjjeli kijárási tilalmat és egyéb megszorításokat rendeltek el. A posta és a vasútállomás előtt változatlanul szovjet tank posztolt. A Sopronból kivezető utak egy részét is tankok ellenőrizték. A Bécsi úton a mostani Hajdú fogadó közelében egy T 54-es harckocsi ellenőrizte az Ausztriába vezető út forgalmát. A Lőver körúton a mostani tenispályák helyén is szovjet harckocsi állt, éjjelenként nagy lövöldözést csapva.

A november 4-én délben kiürített Főiskola egy ideig gazdátlan volt. Az intézmény vezetősége és pártbizottsága majdnem teljes egészében külföldre távozott, egyedül Magyar János igazgatóhelyettes maradt itthon és jelent meg aznap este a Főiskolán. Néhány fiatal oktató segítségével kitessekelte az igazgatási épületbe betelepedett idegen forradalmárokat, bezáratta a Főiskola nagy vas kapuját és a menekülés közben nyitva felejtett helyiségeket, majd összeszedték a szétszórta fegyvereket, és azokat a portásfülkébe kupacba rakták. A „portaszolgálatot” fiatal oktatók látták el. Néhány hallgatóból álló kis csoport az épület körül őrködött. Az éjszaka és a következő nap is viszonylag eseménytelenül telt el, azonban számítani lehetett arra, hogy a megszállók előbb-utóbb az egyetemet is felkeresik. Erre november 6-án, kedden fél 3 óra tájban került sor. Három T 54-es csikorogva állt meg a Bajcsy-Zsilinszky úti főbejárat előtt, és egy tiszt meg néhány altiszt máshozott ki belőlük. Látogatásuk célját viszonylag békés hangnemben adták elő. Tudomásukra jutott,

hogy a nyugati segélyszállítmányokból élelmiszer és italféleség van az egyetem területén. Másnap november 7-ét mutatott a naptár, és a nagy évforduló méltó megünnepléséhez akartak némi ennivalót és innivalót szerezni. Magyar professzor azonnal intézkedett, hogy a kért dolgokat megkapják. Míg az „ajándékcsomagok” készültek, a tiszt és néhány katona botanikus kerti sétára indult. A jelenlévő néhány oktató is elkísérte őket. A megszállók elleni védekezésre készülődés nyomai több helyen láthatók voltak. A botanikus kert közepén végighúzódtó út mentén nagy halom sörözüveg tornyosult (a régi 1,5 literes szabvány), kissé távolabb tőle több száz benzines kanna sorakozott. A tiszt alaposan megnézte a harci kellékeket, de megjegyzést nem tett. A kiskatonák viszont boldogok voltak, amikor a bokrokban néhány géppisztolyt találtak. Ezeket hadiszákmányként a tankjaikba vitték. A portán felhalmozott fegyvereket nem vették észre. A hivatlan vizit mintegy másfél órán át tartott. Miután megkapták a kért csomagokat, csendben távoztak és

a megszálló alakulat többé nem háborgatta az egyetemet.

Az egyetemen november 5-e után rendkívül nagy volt a bizonytalanság. Az előadások már október végén megszakadtak. Mintegy 350-re volt becsülhető a külföldre távozott hallgatók száma. Ennek ellenére felvetődött a kérdés, hogy van-e értelme az oktatás szüneteltetésének. Magyar János igazgatóhelyettes javaslatára az itthon maradt oktatók úgy döntöttek, hogy megkezdik az oktatást. November 12-én megkezdődött a tanítás az egyetemen. Az Erőműnői Főiskola volt az országban az első felsőoktatási intézmény, ahol november 12-én oktatnak. Ennek akkor óriási jelentősége volt,

mert egyrészt összefogta az itthon maradt hallgatókat, másrészt többeket Ausztriából való hazatérésre ösztönzött. Az első órákon igen alacsony volt a megjelent hallgatók létszáma. Idővel az órák látogatottsága fokozatosan emelkedett, 1956. november 16. és január 31-e között 86 erdőmérnök-hallgató tért vissza Sopronba.

Pár nappal november 4-e után a MEFESZ új vezetőséget választott, és október 22-e szellemében folytatta működését. Azonban a létszámában erősen megfogyatkozott ifjúság már nem irányítója, hanem passzív szemlélője volt a megindított forradalmi eseményeknek. Az irányítást a munkásság vette át, november 4-e után szívós utóvédharcot vívott az újjászerveződő kommunista hatalommal szemben. A munkástanácsok sorozatos sztrájkokat hirdettek. December 11-én és 12-én a salgótarjáni sortűz hírére még kétnapos sztrájkot szerveztek. Működésük azonban hamarosan lezárult, mert ország-szerte feloszlatták szervezeteiket.

Vancsura Rudolf